

PROP-KOG/2025-1

12 stycznia 2025 r.

OPINIA

w sprawie odstąpienia od zakazu umyślnego zabicia do 15 osobników żubra

W odpowiedzi na pismo z dnia 24.06.2024 r., znak: DZP-WG.6401.159.2024.EB, Komisja PROP ds. Ochrony Gatunków **warunkowo pozytywnie opiniuje** wniosek Nadleśnictwa Borki z dnia 6 czerwca 2024 r., znak: OP.7211.7.2024, przekazany przez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych pismem z dnia 13 czerwca 2024 r., znak: OP.7211.7.2024, o wydanie zezwolenia na odstąpienie od zakazu umyślnego zabijania do 15 osobników żubra *Bison bonasus* ze stada bytującego w Puszczy Boreckiej.

Warunki pozytywnej opinii Rady są następujące:

- 1) limit 15 osobników powinien dotyczyć trzech, a nie dwóch lat;
- 2) zezwolenie powinno obejmować wyłącznie uśmiercanie w następujących przypadkach:
 - a) ze względów humanitarnych osobników rannych z powodu kolizji drogowej,
 - b) pojedynczych osobników problemowych, po wyczerpaniu innych racjonalnie dostępnych metod,
 - c) w wypadkach wyjątkowych – w celu usunięcia zagrożenia epizootycznego dla lokalnej populacji żubrów;
- 3) ciała uśmierconych żubrów, ich części lub produkty pochodne nie mogą stanowić przedmiotu obrotu komercyjnego ani być wykorzystywane jako „trofea” – po pobraniu ewentualnych próbek do celów naukowych lub edukacyjnych powinny zostać pozostawione w lesie dla padlinożerców i naturalnego rozkładu, a jeśli to jest niemożliwe technicznie lub stanowiłoby zagrożenie epizootyczne – poddane utylizacji.

W sytuacji, gdy przed upływem 3 lat okaże się, że cała objęta zezwoleniem liczba żubrów (15 osobników) została uśmiercona, Nadleśnictwo Borki może wystąpić o zwiększenie liczby żubrów w ramach tego zezwolenia. Wniosek taki powinien zawierać szczegółową informację o dotychczas uśmierconych żubrach (płeć, wiek, data, powód uśmiercenia, miejsce i sposób uśmiercenia, wyniki sekcji, co stało się z ciałem zabitego osobnika). Wniosek powinien zawierać też informację o działaniach, jakie zostały podjęte w celu ograniczenia konfliktów z żubrami.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 56 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, zezwolenia na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 52 ust. 1 tej ustawy, obowiązujących wobec gatunków chronionych, mogą być udzielane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych po spełnieniu przesłanek wymienionych w ustawie. W przedstawionej dokumentacji nie zawarto przekonujących argumentów przemawiających za możliwością bezwarunkowego pozytywnego zaopiniowania wniosku. W szczególności należy zauważyć, że:

1. KOG zgadza się z podejściem, że w sytuacji zaistnienia kolizji drogowej z udziałem żubra, w wyniku której obrażenia zwierzęcia są tak dotkliwe, że nie jest możliwe jego wyzdrowienie i powrót do życia na wolności, w celu skrócenia cierpienia lub zapobieżenia konfliktom z miejscową ludnością, konieczne jest umożliwienie jednostce zarządzającej lokalną populacją żubra dokonanie humanitarnego uśmiercenia takiego osobnika.
2. KOG zgadza się też z poglądem, że w sytuacji pojawienia się na danym terenie żubra notorycznie wchodzącego w konflikty z miejscową ludnością i stanowiącego zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi, gdy zawodzą inne metody, takie jak odstraszenie przy pomocy broni lub markera pneumatycznego na kule gumowe, a także usuwanie czynników zwabiających żubra w sąsiedztwo domostw, niezbędne jest podjęcie bardziej zdecydowanych działań, w tym uśmiercenie tego konkretnego osobnika, by zapobiec eskalacji konfliktów.
3. W opinii KOG zgoda na uśmiercanie do 15 żubrów w ciągu 3 lat powinna dotyczyć sytuacji będących wynikiem kolizji drogowych oraz osobników konfliktowych (pkt 1-2 uzasadnienia poniżej), a nie odstrzału żubrów chorych czy starych, chyba że ewentualna choroba okaże się wysoce zakaźna i mogłaby zagrozić lokalnej populacji.
4. Żubry na obszarze, którego dotyczy wniosek, funkcjonują jako populacja wolnożyjąca. Dlatego należałoby założyć, że pewna frakcja osobników, szczególnie starszych, będzie umierać z powodu chorób. To naturalny proces samoregulacji liczebności populacji występujący wśród wszystkich gatunków zwierząt chronionych i w przypadku żadnego z nich nie są proponowane podobne regulacje - czyli skrócenie czasu życia chorego osobnika przez odstrzał. Czynienie wyjątku dla populacji żubra jest zatem nieuzasadnione.

5. We wniosku nie przedstawiono żadnych dowodów naukowych, że w omawianej populacji występują choroby, które faktycznie stanowiłyby poważne zagrożenie dla żywotności populacji gatunku, zarówno na poziomie lokalnym jak i krajowym. Ponadto, dzięki istnieniu naturalnych procesów, m.in. starości i chorób oraz spontanicznego kontaktu chorych osobników ze zdrowymi, populacja jako całość nabywa naturalną odporność, stanowiącą podstawowy warunek jej dalszego trwania w stanie nie pogorszonym. Eliminacja chorych osobników wedle ludzkich kryteriów, przyjętych a priori bez żadnego uzasadnienia naukowego, zamyka tę ścieżkę. Ponadto nie każda choroba występująca w populacji żubrów powinna być przyczyną uśmiercania żubrów, bo jest to naturalny czynnik ograniczający obecny, dynamiczny przyrost populacji.
6. W opinii KOG nie istnieją żadne przeszkody do wykonywania sekcji i pobierania próbek do celów naukowych z ciał żubrów poddanych eutanazji wskutek kolizji drogowych czy uśmierconych osobników konfliktowych, a także padłych z powodów naturalnych. W takich przypadkach pozostałości ciał powinny być jednak pozostawiane w lesie, po ewentualnym odsunięciu od dróg celem nienarazania zwierząt padlinożernych na kolizje drogowe.
7. W celu efektywnej realizacji powyższych punktów należałoby prowadzić kampanię edukacyjną skierowaną do ogółu społeczeństwa o roli żubrów w środowisku, również w zakresie naturalnie występujących chorób i znaczenia ciał martwych żubrów w ekosystemie.

dr hab. Sabina Pierużek-Nowak, prof. UW
przewodnicząca KOG PROP
[podpisano elektronicznie]

Otrzymują:

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- Członkowie PROP
- a/a